

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

№5

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026 MAY

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 – Texnika fanlari
08.00.00 – Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, may.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
05.01.07 – Matematik modellashtirish
05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 – Makroiqtisodiyot
08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 – Ekonometrika va statistika
08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 – Marketing
08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 – Menejment
08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK

Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

АДАПТИВНОЕ БИЗНЕС-ПЛАНИРОВАНИЕ КАК ИНСТРУМЕНТ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	10
Шарипов Конгратбай Авезимбетович, Исматуллаев Темур Равшан угли	
STERJEN KO'NDALANG KESIM YUZASI ELLIPS SHAKLIDAGI TRANSFORMATORNING QISQA TUTASHUV PAYTIDAGI MEKANIK ZO'RIQISHGA CHIDAMLILIGI	18
Bekishev Allabergen Yergashevich, Yakubova Dilfuza Kuanishovna, Saidova Nozima Akkulovna	
ВЛИЯНИЕ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ ДИНАМИКИ НА РАЗВИТИЕ СФЕРЫ УСЛУГ: ЭКОНОМЕТРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ РЕГИОНОВ УЗБЕКИСТАНА.....	26
Мусаева Шоира Азимовна, Муйинжонов Хусейн Алишеревич	
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ ЦИФРОВИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ КОМПАНИЙ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	35
Габбарова Ильмира Володиевна	
BALAND BINOLAR FASADLARINI PARDOZLASH TEXNOLOGIYALARINI EKSPLOATATSION ISHONCHLILIK VA XIZMAT MUDDATINI UZAYTIRISH ASOSIDA OPTIMALLASHTIRISH.....	41
Amirov Shavkat Rahmatullayevich	
ИНТЕГРАЛЬНАЯ ОЦЕНКА УСТОЙЧИВОГО ЦИФРОВОГО РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	48
Усманова Азиза Баходировна	
PEREGONDAGI HARAkatNI BOSHqARISH TIZIMLARINI MIKROPROTSessorLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRILGAN TUZILMAVIY SXEMASINI ISHLAB CHIqISH.....	53
Xujamkulov Eldor G'ayratjon o'g'li	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	62
Alimova Dilafro'z Tohir qizii	
HUDUDLAR KESIMIDA AHOLI O'SISHINING BANDLIK DARAJASIGA TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH (O'ZBEKISTON MISOLIDA)	68
Xusniddinova Gulnoza Ulug'bek qizi	
QUYOSH FOTOELEKTRIK PANELLARI SAMARADORLIGIGA ATROF-MUHIT OMILLARI VA CHANGLANISHNING TA'SIRI HAMDA ULARNI KAMAYTIRISHGA QARATILGAN INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR.....	67
Botirov Bozorbek, Iskandarova Charos, Avazov Jonibek, Sultonov Abror	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING HOZIRGI HOLATI TAHLILI ..	74
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi	
INTERPOLATSION TIKLASH ALGORITMLARINING OCR ANIQLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH.....	82
Aliyev Nodirbek Hamidullo o'g'li	
IKORXONALARDA KORPORATIV BOSHqARUVNI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI VA INSTITUTSIONAL OMILLARI.....	89
Muxtorova Shaxlo Farxodovna	
O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARINI EKONOMETRIK PROGNOZLASH.....	101
Qo'ziboyev Behzod Hamidovich	
KPI-BASED PERFORMANCE MANAGEMENT AND ITS IMPACT ON EMPLOYEE PRODUCTIVITY	106
Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	

MHXS STANDARTLARIGA O‘TISH: KORXONALAR UCHUN AMALIY MUAMMOLAR VA YECHIMLAR	117
Eshniyazova Yulduz Yuldashbayevna	
TURMUSH FAROVONLIGINI BAHOLASHNING KO‘P O‘LCHOVLI USULLARI VA MEZONLARI	123
Turdikulova Moxira Maxmasharifovna	
KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING MOLIYAVIY-IQTISODIY IMPERATIVLARI	127
Kaxorova Zamira Safaraliyevna	
YENGIL SANOAT KORXONALARIDA RO‘Y BERISHI MUMKIN BO‘LGAN BAXTSIZ HODISALAR VA UNI BARTARAF ETISH CHORA-TADBIRLARI	132
Dehqonov Oyatillo Mansurbek o‘g‘li, Abduraxmanov Abdurashid Ataxanovich	
VTULKA DETALINI ISHLAB CHIQRISHDA SHTAMPLASH TEXNOLOGIK JARAYONINI ISHLAB CHIQISH...	143
Abdullayev Fatxulla, Xasanov Kamoliddin, Yolg‘ashova Madina, Jo‘rayev Muhiddin	
JAHON MOLIYAVIY TIZIMINING TRANSFORMATSIYASI.....	147
Qobilova Nodira Qayumjon qizi, Normurodov X.E.	
KORXONALARDA “TEJAMKOR ISHLAB CHIQRISH” KONSEPSIYASIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	151
Mamasoliyev G‘ayratbek Maxamadyusupovich	
HUDUDIY BARQARORLIKNI TA‘MINLASHDA MAHSULOT EKSPORTINI DIVERSIFIKATSIYALASH YO‘LLARI.....	156
Mamadjanova Tuyg‘unoy Axmadjanovna	
PAXTA-TO‘QIMACHILIK KLASSTERLARIDA ISHLAB CHIQRISHNI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ASOSIDA YUQORI QO‘SHILGAN QIYMATLI MAHSULOTLAR ULUSHINI KENGAYTIRISH	161
Yusupova Feruza Yo‘ldoshevna	
AHOLINING MOLIYAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA MIKROLOYIHALARNING O‘RNI	166
Irgashev Anvar Farxodovich	
XALQARO KOMPANIYALARDA INNOVATSION BOSHQARUV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....	173
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОЦЕССА ДЕГРАДАЦИИ КОМПОНЕНТОВ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ МОДУЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ КЛИМАТИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ: ЛИТЕРАТУРНЫЙ ОБЗОР	178
Дыскин Валерий Григорьевич, Курбанов Юнус Муртаза угли, Жубаназаров Ринат Шапагат Улы	
RIVOJLANGAN DAVLATLARDA CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINING INSTITUTSIONAL ASOSLARI	184
O‘tbosarov Abrorbek Adxamjon o‘g‘li	
DAVLAT ORGANLARI VA TASHKILOTLARI ICHKI AUDITORLARINING PROFESSIONAL AXLOQ QOIDALARINI ISHLAB CHIQRISH.....	189
Xamidova Zarifa Urol qizi	
AUDIT JARAYONIDA DALIL OLISH VA UNING MUAMMOLARI	196
Ro‘zmetov Mansur	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOYIY TURIZMNI QO‘LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMI VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	200
Shaydulova Marjona Alisher qizi	
KORXONALARNING MOLIYAVIY HOLATINI IFODALOVCHI KO‘RSATKICHLAR VA ULARNING MOLIYAVIY TAHLILI AHAMIYATI.....	205
Rizoyev Farrux Hikmatilloevich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDA IQTISODIY SALOHİYATNI TAKOMILLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH MASALALARI.....	210
Turaboev Ibroxim Ismoil o‘g‘li	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG‘DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	215
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КОМПАНИЯХ С ГОСУДАРСТВЕННЫМ УЧАСТИЕМ В УСЛОВИЯХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕФОРМ	225
Юсупов Зойиржон Ровшан угли, Жумаев Улуғбек Нодирбекович ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ УПРАВЛЕНИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ КОМПАНИЙ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛЬНЫХ ЛОГИСТИЧЕСКИХ ИЗМЕНЕНИЙ	231
Тожалиев Шохрух Талип ўғли GAMES ARE A POWERFUL TOOL FOR IMPROVING LANGUAGE LEARNING	236
Kulakhmedova Gulnora Abdurahimovna O'ZBEKISTONDA TIJORAT BANKLARINING INNOVATSION XIZMATLARI ORQALI KAMBAG'ALLIKNI KAMAYTIRISH	241
Azlarova Aziza Axrorovna AVTOMOBIL SANOATIDA MAHALLIYLASHTIRISH JARAYONLARINI BOSHQARISH VA RISKLARNI KAMAYTIRISH MEKANIZMLARI	248
Marufxanov Davron Hasanovich O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING YANGI IMKONIYATLARI: 2026-YIL ISLOHOTLARI VA ISTIQBOLLARI	255
Isakjanova Saboxat Muhamedovna MINTAQA IQTISODIYOTI VA SANOATNING RIVOJLANISHI O'RTASIDAGI O'ZARO BOG'LIQLIKNING NAZARIY YONDASHUVLARI	263
Jalolova Muazzamxon Akbarjonovna DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISHNI JORIY ETISHDA ASOSIY MUAMMOLAR VA ULARNI HAL ETISH YO'LLARI	268
Anvar Deberdiyev RAQAMLI XIZMATLARNING O'ZBEKISTON TASHQI SAVDO BALANSIDAGI O'RNI	272
Latipova Shaxnoza Maxmudovna, Normurodova Zuhra Orzimurod qizi TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI	278
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna IQTISODIY TIZIMDA TADBIRKORLIK VA TADBIRKORLIK QOBILiyATIGA YANGICHA YONDASHUV	283
Tadjiev Bexzod Umidjanovich OTMNI MOLIYAVIY TA'MINLASHNING INNOVATSION MOLIYAVIY MODELLARI	290
Tuxliyev Bozor Karimovich TOG'-KON SANOATI KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIMLARNI RIVOJLANTIRISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	293
Abirova Nargizabonu TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA INNOVATSION LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	298
Ro'ziyeva Maftuna Yusufovna OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI BAHOLASHDA IQTISODIY KO'RSATKICHLAR DINAMIKASINING EMPIRIK TAHLILI	303
Sharipova Shahlo Istamovna METROLOGIYANING ILMIY-METODIK ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	308
Maxmudov Dostonbek Soyibjon o'g'li SANOAT KORXONALARIGA KIRITILGAN INVESTITSİYALAR SAMARADORLIGINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	312
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna O'ZBEKISTONDA RAQAMLI DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	317
Ibragimova Saodat, Mirhamidova Dilorom, Shagaipova Gulchehra	

OLIY TA'LIM BITIRUVCHILARI SONINING JISMONIY SHAXSLAR DAROMAD SOLIG'IGA TA'SIRI VA INSON KAPITALI ORQALI IJTIMOY XARAJATLARNI BOSHQARISH.....	323
Primova Nigora Ikrom qizi	
GLOBAL BIZNESDA INNOVATSIYALARNING ROLI: YANGI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHGA STRATEGIK YONDASHUVLAR	331
Raxmankulov Sherzod Shokirovich	
ELEKTRON TIJORAT BILAN SHUG'ULLANUVCHI KORXONALARDA MIJOZLAR QONIQLASH DARAJASI..	337
Aripov Ulug'bek Bahodirovich	
KICHIK BIZNESDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	341
Xakimov Akbar Anvarovich	
FOTOELEKTRIK TIZIM SAMARADORLIGIGA HARORAT, SOYALANISH VA DEGRADATSIYA OMILLARINING TA'SIRI.....	344
Majidova Maxliyo A'zam qizi	
ISSIQLIK TEXNIKASIDA IKKILAMCHI BUG'DAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	354
Komilova Nodira Abdirahmon qizi	
STUDY OF THE INFLUENCE OF MEMBRANE REACTOR ON METHANE CONVERSION WITH WATER VAPOR AND CARBON OXIDE (IV).....	362
Umida Shabarova, Sugdiyana Abdurasulova	
ESG MANAGEMENT IN COMMERCIAL BANKS OF UZBEKISTAN: EVALUATION PRACTICES, KEY DETERMINANTS, AND STRATEGIC PRIORITIES.....	367
Sanemkhan Abdullaeva	
UMUMIY O'RTA TA'LIM MUASSASALARIDA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MENEJMENTNING O'RNI VA AHAMIYATI	375
Boymirzayev Doniyorbek Anvarjon o'g'li	
PEDAGOGIK MAHORATNI OSHIRISHDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ORQALI TA'LIM JARAYONINI TAKOMILLASHTIRADIGAN PLATFORMA ISHLAB CHIQLASH	379
Salomov Shokirjon, Boboyev Shavkat, Normamatov Xayriddin	
ПОВЫШЕНИЕ ОГНЕСТОЙКОСТИ МАТЕРИАЛОВ НА ОСНОВЕ ВТОРИЧНОГО ПОЛИЭТИЛЕНА.....	386
Назаров Феруз, Назаров Фарход, Ахмедова Фазилат, Элмуродов Элгез, Янгибоев Асадбек	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	391
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Rasulov Akmal Xurshid o'g'li	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	397
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDAGI STRATEGIK AHAMIYATI	403
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna	
EKSPORT VA IMPORTDA TRANSPORT LOGISTIKASINING AHAMIYATI.....	407
Yodgorova Shaxnoza Xayridinovna, Bazarova Sevinch Salim qizi	
XORAZM VILOYATINING IQTISODIY SALOHİYATI VA TRANSPORT INFRATUZILMASINING TARKIBI HAMDA JORIY HOLATI	411
Karimova Shaxnoza O'ktamovna	
TURISTIK KORXONALAR INNOVATSION FAOLIYATINI MOLİYALASHTIRISH SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING METODOLOGIK ASOSLARI.....	418
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA QISHLOQ JOYLARIDA TURIZM XIZMATLARI INFRATUZILMALARINI RIVOJLANTIRISH	423
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
AKTIVLAR QADRSIZLANISHI XARAJATLARINING MOLİYAVIY VA SOLIQ HISOBOTLARIGA TA'SIRI.....	427
Jarimbetov Ajiniyaz Kurbanbaevich	

MUHANDISLIK GEOMETRIYASI VA KOMPYUTER GRAFIKASI FANLARINI O'QITISHDA MULTIMEDIA VA INTERAKTIV TEXNOLOGIYALARNING TA'LIM NATIJALARIGA TA'SIRI: AUDIO VA VIDEOTEKNOLOGIYALAR IXTISOSLIGI MISOLIDA EMPIRIK TADQIQOT.....	430
Utkirova Mamura Faxriddin qizi	
HUDUDIY TADBIRKORLIK TIZIMIDA INVESTITSION RESURSLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING INSTITUTSIONAL VA EKONOMETRIK YONDASHUVLARI	436
Isakov Axmadali Esanbayevich	
MINTAQAVIY OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARINING INNOVATSION RIVOJLANISHIGA INVESTITSION RESURSLARNING TA'SIRINI EKONOMETRIK BAHOLASH	444
Abdunabiyev Sirojiddin G'anijon o'g'li	
XABAR ALMASHISHGA ASOSLANGAN MARKETINGDA ISTE'MOLCHILARNING SHAXSIY HAYOTINI KUTILMALARI.....	452
Raxmatova Sitora Shuxratjon qizi	
DAVLAT ISHTIROKIDAGI KORXONALARNI OPTIMALLASHTIRISH VA SOG'LOM RAQOBAT MUHITINI SHAKLLANTIRISH: XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT SEKTORINI INSTITUTSIONAL ISLOH QILISHNING QIYOSIY TAHLILI.....	461
Sharapov Umidjon Shavkatovich	
ZAMONAVIY SERVIS KOMPANIYALAR TANNARXINI ANIQLASHNING DOLZARB YO'NALISHLARI	471
Berdiyeva Dilfuza Axatovna	
NAVOIY VILOYATINING TURISTIK OBYEKTLARI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH ORQALI REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI TAHLILI	477
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
INVESTITSIYALAR HAJMINI OSHIRISHGA QARATILGAN CHORA-TADBIRLAR VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	483
Alimova Dilafro'z Tohir qizi	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TADBIRKORLIKNI RAG'BATLANTIRISH MEXANIZMLARI	488
Suvonov Ibrohim Izbosarovich	
QORAKO'L TERI JINGALAKLARINING TAKRORLANMAS KO'RINISHI VA XUSUSIYATLARI.....	492
Hakimova Sh.Q., Azimov J.Sh., Farmonov F.F.	
YOSH TADBIRKORLARNING STARTAP LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARI	497
Koriev Orif Azizovich	
HUDUDLARDA OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI YO'NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	502
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Karimov Chuxmor Abdirashidovich	
SUG'URTA KOMPANIYALARINING MOLIYAVIY HOLATI VA MOLIYAVIY NATIJALARI TAHLILI.....	507
Alimov Baxodir Batirovich	
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISHNING IQTISODIY TAHLILI	513
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION MOLIYALASHTIRISH MEXANIZMLARINING ROLI	516
Xodjimatom Maksudbek Ubaydullayevich	
MINTAQA TURIZM INDUSTRIYASINING IQTISODIY RIVOJLANISHI VA BOSHQARUV FAOLIYATLARI TAHLILI	520
Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich, Ruziqulov Aziz Tuxtayevich	
TIJORAT BANKLARIDA FINTECH TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI TA'MINLASH: NAZARIY YONDASHUV VA ISTIQBOLLAR	526
Nazarova Shohista Tolmas qizi	
METALLARGA BOSIM OSTIDA ISHLOV BERISH JARAYONLARINI RAQAMLI MODELLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARI	531
Xasanov Kamoliddin Akmal o'g'li, Abdullayev Fatxulla Sagdullayevich, Diyorov Salohiddin Farhod o'g'li, Jalolov Jafar Jamol o'g'li	

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARDA PUL MABLAG'LARI HISOBINI MHHS ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH: USLUBIY VA AMALIY YONDASHUVLAR	537
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI YASHIRIN IQTISODIYOTNI AMALGA OSHIRISHGA UNDOVCHI OMILLAR.....	543
Bobojonov Azimjon Akmal o'g'li	
MINTAQANING INVESTITSION SALOHİYATINI BAHOLASHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	548
Maxmudov Jasurbek Ergashevich	
BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MUZEY OBYEKTINING SIG'IM TAHLILI: FAYZULLA XO'JAYEV UY-MUZEYI TAJRIBASIDA.....	553
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
MAMLAKATIMIZDA KICHIK TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY VOSITALARDAN FOYDALANISHNING USTUVORLIKLARI.....	560
Turdiyeva Muqaddas Umarovna	
МОДЕЛЬ ЦИФРОВОГО ОБЪЕКТА ДЛЯ АНАЛИЗА КОМПЛЕКСНЫХ ЦИФРОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ОБЪЕКТОВ.....	565
Гулямов Шухрат, Шамсутдинова Винера, Караханова Алсу, Зайниддинова Зебинисо	
TIJORAT BANKLARINING INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISHNING MOLIYAVIY MEKANIZMLARI	571
Yuldoshov Otabek Jovli o'g'li	
TIJORAT BANKLARINING XALQARO KAPITAL BOZORLARIGA INTEGRATSIYASI VA INVESTITSION SALOHİYATINI OSHIRISH MEKANIZMLARI.....	576
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSH SALOHİYATNI SHAKLLANTIRISH VA RAQOBAT USTUNLIKLARINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	583
Asenbaeva Aydaygul, Toshqulova Aziza	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	587
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNING O'ZBEKISTON IQTISODIY TARAQQIYOTIGA TA'SIRI.....	591
Halimov Humoyunbek Tohirjon o'g'li, Rustamov Davron Rustamovich	
SCENARIO-BASED ECONOMETRIC EVALUATION OF REAL INVESTMENT EFFICIENCY IN SMALL BUSINESS ACTIVITIES.....	601
Otajanov Umid Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA YASHIL IQTISODIY O'SISHNI RAG'BATLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL VA IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	611
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich	
BANK 4.0 SHAROITIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINING BANK BOSHQARUVI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI	619
Boltayev Zokirjon Otazarovich	
MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA SUV RESURSLARI SALOHİYATIDAN FOYDALANISH USULLARI.....	622
Sapayev Azamat Rustamovich	
ФИСКАЛЬНЫЕ ПРАВИЛА В СРЕДНЕСРОЧНОМ БЮДЖЕТНОМ ПЛАНИРОВАНИИ.....	626
Е.М. Соң	
BUXORO VILOYATINING YALPI HUDUDIY MAHSULOT DINAMIKASI VA UNING TARMOQ TUZILMASIDAGI TARKIBIY O'ZGARISHLAR TAHLILI	631
Raxmonqulova Nafisa Olimjonovna	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	
BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILG'OR XORIY TAJRIBALARI.....	636
Raupov Shuxrat Soyibovich	

O'ZBEKISTONDA "O'ZSUVA'TA'MINOT" AJ TIZIMI KORXONALARINI "YASHIL" MOLIYALASHTIRISHNI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDA JALB QILINGAN XUSUSIY INVESTITSIYALAR DINAMIKASINING IQTISODIY TAHLILI	652
Risqibekova Nozimaxon	
WAYS TO REDUCING POVERTY BY INCREASING INCOME: INSTITUTIONAL AND SOCIO-ECONOMIC MECHANISMS	657
Muxammedov Jasurbek Oллоberdi ugli, Ganiyev Muhammadjon Khalilovich	
QURILISH KORXONALARIDA XARAJATLARNI KLASSIFIKASIYA QILISH VA HISOBGA OLISH TIZIMI	663
Toshimov Azizbek Hakimovich	
MARKAZIY OSIYO DAVLATLARIDA SUV RESURSLARIDAN OQILONA FOYDALANISH.....	667
Jobborov Elmurod Normo'minovich	
NAMANGAN VILOYATIDA KICHIK BIZNESNING HUDUDIY IQTISODIYOT RIVOJLANISHIDAGI O'RNI...	672
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
HUDUDLARARO IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	677
Erkinova Dildora Ravshonbek qizi	
XORIJIY BANKLAR AMALIYOTIDA RISKLARNI VAHOLASH VA BOSHQARISH TAJRIBASI	683
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna	
КОМПЛЕКСНЫЙ ПОДХОД К ПОВЫШЕНИЮ РАБОТОСПОСОБНОСТИ МЕТАЛЛОРЕЖУЩЕГО ИНСТРУМЕНТА ПРИ ОБРАБОТКЕ ТРУДНООБРАБАТЫВАЕМЫХ МАТЕРИАЛОВ.....	687
Желтухин Андрей Владимирович	
AUDITORLARNING PROFESSIONAL FIKR VA MULOHAZALARINI TAKOMILLASHTIRISHDA XALQARO ILG'OR TAJRIBALARNING AHAMIYATI	694
Parpiyev Jaxongir Ilhomjonovich	
SOVUTGICH QURILMASIDAGI KONDITSIONERDAN AJRALIB CHIQUADIGAN ISSIQLIKDAN MAHSULOTLARNI QURITISHDA FOYDALANISH	699
Nuritov Ikrom, Ibojeva Sevinch, Sultonmurodova Xurinis	
ORGANISATIONAL BEHAVIOR IN ENTERPRISES AND ITS IMPACT ON MANAGEMENT DECISION-MAKING: A REVIEW OF THEORIES	704
Djumanov A.A.	
O'ZBEKISTON SHAROITIDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARINI RIVOJLANTIRISHNING ISTIQBOLLARI VA DOLZARB MUAMMOLARI	714
Taniyev Mirzoxid Xurramovich, Mannabova Madina Sunnatillo qizi	
MILLIY GO'SHT CHORVACHILIGINING INNOVATSION RIVOJLANISHIDA TASHKILY-IQTISODIY OMILLAR VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI.....	721
Kushakov Faxriddin Baxtiyarovich	
KORXONANING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI OSHIRISHDA XARAJATLAR MONITORINGINING ROLI.....	731
Urmanbekova Iroda Farxodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA KADRLAR TAYYORLASH VA DUAL TA'LIM TIZIMI RIVOJI.....	738
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich	
YANGI O'ZBEKISTONDA GILAMCHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MAQSADLARI VA ISTIQBOLLARI....	741
Musayeva Shoirazimovna	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ЖЕНСКОГО ТРУДА НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОЙ И ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	746
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TRANSPORT LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING MAMLUKAT IQTISODIYOTI RIVOJIDAGI O'RNI	754
Abdusalikova Komila Abdusalikovna	

JAMOAT TRANSPORTI KORXONALARIDA MARKETING STRATEGIYALARINI AMALGA OSHIRISH USULLARI.....	758
Berdiyev Temur Azamatovich	
CHAKANA SAVDO KORXONALARIDA ELEKTRON TIJORAT TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI.....	764
Safarov Baxtiyor Djurakulovich	
NAVOIY VILOYATI XATIRCHI TUMANIDA MAVJUD TURISTIK RESURSLARDAN ICHKI VA XALQARO TURIZMDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI	769
Turayev Abduvoxid Kuldashovich	
RAQAMLI PLATFORMALARNI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALARNING INKLUZIVLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK YO'NALISHLARI.....	776
Azizbek Nusratov San'atillayevich	
MINERAL VA KIMYOVIY QO'SHIMCHALAR BILAN KOMPLEKS MODIFIKATSIYALASH ORQALI SEMENT MATRITSASI MUSTAHKAMLIGINI OSHIRISH.....	781
Turgaev Jambul Adilbaevich	
KICHIK BIZNES SOHASIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR TRANSFERINI TA'MINLASH OMILLARI VA ISTIQBOLLARI.....	787
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
WAYS TO IMPROVE PRICING POLICY MECHANISMS OF STATE-OWNED ENTERPRISES.....	792
Mavlonov Ozod Ulug'bekovich	
AN'ANAVIY VA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN BOSHQARUV TIZIMLARINING QIYOSIY TAHLILI (MS1H1 SERVO MOTORI MISOLIDA)	798
Pirmatov Nurali Berdiyevich, Egamov Akmal Mamarasulovich, Mamarasulov Nodir Akmal o'g'li	
NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BARQARORLIK VA LIKVIDLIKNI BOSHQARUV HISOBIGA INTEGRATSIYALASH: KO'RSATKICHLAR TIZIMI, PROGNOZLASH VA ERTA OGOHLANTIRISH MEXANIZMI.....	803
Xojiboyev Muxiddin Shodimuxamedovich	
TAYYOR MAHSULOT QADRSIZLANISHI HISOBINI XALQARO STANDARTLARGA MOSLASHTIRISH: ISHCHI SCHYOTLARINI JORIY ETISHNING METODIK ASOSLARI.....	808
Babakulova Matluba Kurbannazarovna	
ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И МЕДЕЛИ УПРАВЛЕНИЯ СИСТЕМОЙ РАБОТЫ В МАХАЛЛЯХ.....	812
Kosimjonov Nozimjon Kozimjonovich	
MINTAQALARNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHIDA YASHIL IQTISODIYOT KONSEPSIYASINING AHAMIYATI: NAZARIY YONDASHUVLAR TAHLILI	815
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich	
TURISTIK XIZMAT BOZORINING MOHIYATI, UNING VAZIFALARI VA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	821
Payazov Murod Maqsudovich, Salimova Mumtozbeqim Jahongir qizi, Shahnoza Xudoyberdiyeva Davlatovna	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY HISOBLASH TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	825
Absamatov Asqar Ergashovich	
MINTAQAVIY TURIZM SOHASI UCHUN MALAKALI KADRLAR TAYYORLASHNING USTUVOR YO'NALISHLARI BO'YICHA TAVSIYALAR	830
Raxmatov Adxam Itolmasovich	
YAROQSIZ AVTOMOBIL SHINALARINI QAYTA ISHLASH USULLARI TAHLILI	839
Maxmonov Uktam Ashurovich	
TA'LIM XIZMATLARI BOZORINING RIVOJLANISHI VA RAQOBATBARDOSHLIGINI PROGNOZLASH METODLARI	845
Bozorova Madina Raxmat qizi	

HUDUDIY TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA MEHMON UYLARINING ULUSHINI OSHIRISHNING IQTISODIYOTGA TA'SIRI.....	850
Dilbar Xasanovna Aslanova, Jasur Farxodovich Fattayev	
АНАЛИЗ РАЗРАБОТКИ ЖЕНСКИХ КОЛЛЕКЦИЙ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ СТИЛИСТИЧЕСКИХ И КОНСТРУКТИВНЫХ ОСОБЕННОСТЕЙ ПЕТРО-МОДЫ.....	854
Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI OSHIRISHNING ASOSIY MOLIYAVIY YO'NALISHLARINI BOSHQARISH MASALALARI.....	859
Daniyarov Quwatbay Dáwirxanovich, Turdimuratova Gulsanem Asqar qizi	
BUXORO SHAHRIDAGI PREZIDENT MAKTABINING MOLIYAVIY-IQTISODIY FAOLIYATI VA BOSHQARUV TIZIMINI TAHLIL ETISH.....	866
Davidxodjayev Oybek Obidovich	
ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR ENSURING FOOD SECURITY AND ITS STRUCTURAL COMPOSITION.....	871
Mattiyev Sodiqjon Qodirovich	
ISSIQ-QURUQ IQLIM HUDUDLARIDA BINOLARNING ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA DINAMIK QUYOSHDAN HIMOYALOVCHI TIZIMLARNING ARXITEKTURAVIY-INJENERLIK YECHIMLARI... ..	876
Ahmadov Tolibjon Akmalovich	
Iqtisodiy tizimda risk va uning xususiyatlari tahlili.....	879
Nasimov Ravshanjon Azimovich	
YASHIRIN IQTISODIYOT VA UNI RAQAMLI NAZORAT SHAROITIDA QISQARTIRISH USULLARI.....	887
Nargiza Muzafarovna Babaeva	
YURAK-QON TOMIR KASALLIKLARINI BASHORAT QILISHDA MASHINALI O'QITISH ALGORITMLARINING QIYOSIY TAHLILI.....	894
Saytov Kamiljan Begdullaevich, Bekniyazova Nurjamal Danaevna, Xudaynazarova Malika Orinbaevna	
TIJORAT BANKLARI KREDITLARI ASOSIDA YOG'-MOY SANOATI KORXONALARINI TRANSFORMATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI.....	903
Azlarova Dilnoza Axrorovna	
YASHIL OBLIGATSIYALAR BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	908
Mamayusupova Shahina Ulug'bek qizi	

YASHIL OBLIGATSIYALAR BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

Mamayusupova Shahina Ulug'bek qizi

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, DMXM-25 guruh 1-bosqich magistranti

Shahinamamayusupova28@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu mavzuda yashil obligatsiyalar bozorining rivojlanish tendensiyalari tahlil qilinadi. Yashil obligatsiyalar ekologik va ijtimoiy jihatdan foydali loyihalarni moliyalashtirishga yo'naltirilgan moliyaviy instrument sifatida global moliya bozorida muhim o'rin egallamoqda. Tadqiqotda ushbu bozorning o'sish dinamikasi, asosiy emitentlar, investitsiya oqimlari hamda mintaqaviy farqlar ko'rib chiqiladi. Shuningdek, yashil obligatsiyalarni rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va ularning iqtisodiy hamda ekologik samaradorligi baholanadi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, yashil obligatsiyalar bozori so'nggi yillarda tez sur'atlarda kengayib, barqaror moliyalashtirishning asosiy manbalaridan biriga aylangan. Ayniqsa, rivojlangan mamlakatlarda ushbu instrumentga talab yuqori bo'lib, rivojlanayotgan davlatlarda ham uning joriy etilishi kengayib bormoqda.

Kalit so'zlar: Yashil obligatsiyalar, Green Bonds, barqaror moliya, ekologik investitsiyalar, yashil iqtisodiyot, uglerod emissiyasi, moliya bozori, ESG, barqaror rivojlanish, investitsiya tendensiyalari.

Аннотация: В данной статье анализируются тенденции развития рынка зеленых облигаций. Зеленые облигации, как финансовый инструмент, направленный на финансирование экологически и социально полезных проектов, занимают важное место на мировом финансовом рынке. В исследовании рассматриваются динамика роста этого рынка, основные эмитенты, инвестиционные потоки и региональные различия. Также оцениваются факторы, влияющие на развитие зеленых облигаций, их экономическая и экологическая эффективность. Результаты показывают, что рынок зеленых облигаций в последние годы стремительно расширяется и стал одним из основных источников устойчивого финансирования. В частности, спрос на этот инструмент высок в развитых странах, а его внедрение расширяется и в развивающихся государствах.

Ключевые слова: Зеленые облигации, Green Bonds, устойчивое финансирование, экологические инвестиции, зеленая экономика, выбросы углерода, финансовый рынок, ESG, устойчивое развитие, инвестиционные тенденции.

Abstract: This paper analyzes the development trends of the green bond market. As a financial instrument aimed at financing environmentally and socially beneficial projects, green bonds are gaining an important place in the global financial market. The study examines the growth dynamics of this market, major issuers, investment flows, and regional differences. Furthermore, the factors influencing the development of green bonds and their economic and environmental efficiency are evaluated. The results indicate that the green bond market has expanded rapidly in recent years, becoming one of the primary sources of sustainable financing. Demand for this instrument is particularly high in developed countries, and its adoption is also expanding across developing nations.

Keywords: Green bonds, Green Bonds, sustainable finance, environmental investments, green economy, carbon emissions, financial market, ESG, sustainable development, investment trends.

KIRISH

So'nggi yillarda jahon iqtisodiyotida barqaror rivojlanish tamoyillariga asoslangan moliyaviy instrumentlar, xususan, yashil obligatsiyalar bozori jadal sur'atlarda rivojlanib bormoqda. Iqlim o'zgarishi, tabiiy resurslarning kamayishi va ekologik xavflarning ortishi global moliya tizimini "Yashil iqtisodiyot"ga yo'naltirish zaruratini kuchaytirdi. Shu nuqtai nazardan, yashil obligatsiyalar ekologik loyihalarni moliyalashtirishning eng muhim vositalaridan biri sifatida shakllandi.

Yashil obligatsiyalar bozori xalqaro miqyosda 2007-yildan boshlab rivojlana boshlagan bo'lib, dastlabki emissiyalar Yevropa investitsiya banki va Jahon banki tomonidan amalga oshirilgan. Keyingi yillarda ushbu bozor tez sur'atlarda kengayib, 2023-yilga kelib global yashil obligatsiyalar emissiyasi umumiy hajmi taxminan 500–600 milliard AQSH dollaridan oshdi. Ayrim xalqaro tahlil markazlari, jumladan Climate Bonds Initiative ma'lumotlariga ko'ra, so'nggi besh yil ichida ushbu bozor o'sish sur'ati o'rtacha 20–25 foizni tashkil etgan. Bu esa yashil moliyalashtirishga bo'lgan talabning yuqori ekanligini ko'rsatadi [1].

Yashil obligatsiyalar bozorining rivojlanishiga xalqaro huquqiy me'yorlar ham muhim ta'sir ko'rsatmoqda. 2015-yilda qabul qilingan Parij kelishuvi (Paris Agreement) global iqlim o'zgarishiga qarshi kurashda moliyaviy

resurslarni yashil loyihalarga yo'naltirishni asosiy vazifa sifatida belgiladi. Ushbu kelishuvga muvofiq, davlatlar uglerod emissiyasini kamaytirish va qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish bo'yicha majburiyatlar oldi. Natijada yashil obligatsiyalar iqlim siyosatini moliyaviy qo'llab-quvvatlash instrumenti sifatida keng qo'llanila boshlandi.

Yevropa Ittifoqi ham ushbu sohada yetakchi o'rinni egallab, 2023-yilda Yevropa "Green Bond Standard" reglamentini joriy etdi. Ushbu standart yashil obligatsiyalar emissiyasining shaffofligi, ekologik loyihalarga mosligi va investorlar ishonchini oshirishga xizmat qiladi. AQSH, Xitoy, Buyuk Britaniya va boshqa rivojlangan davlatlarda ham yashil moliya bozorini tartibga soluvchi maxsus normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan [2].

O'zbekiston Respublikasida ham yashil iqtisodiyotga o'tish jarayoni davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yildagi PQ-4477-son qarori va 2022–2030-yillarga mo'ljallangan "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi" ekologik barqaror rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan muhim hujjatlar hisoblanadi. Ushbu strategiyada qayta tiklanuvchi energiya ulushini oshirish, energiya samaradorligini yaxshilash va yashil investitsiyalarni jalb qilish vazifalari belgilangan. Shu bilan birga, O'zbekiston xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikda yashil obligatsiyalarni joriy etish bo'yicha dastlabki qadamlarni qo'ymoqda [3].

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, rivojlanayotgan davlatlarda yashil obligatsiyalar ulushi hali rivojlangan mamlakatlarga nisbatan past bo'lsa-da, o'sish sur'ati yuqori hisoblanadi. Masalan, Osiyo mintaqasida yashil obligatsiyalar emissiyasi so'nggi besh yilda bir necha barobar oshgan bo'lib, ayniqsa Xitoy va Hindiston bu borada yetakchi hisoblanadi. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, rivojlanayotgan mamlakatlarda yashil moliyalashtirishga bo'lgan talab yiliga o'rtacha 10–15 foizga o'sib bormoqda.

Yashil obligatsiyalar bozorining rivojlanish tendensiyalarini belgilovchi asosiy omillardan biri ESG tamoyillaridir. Ushbu tamoyillar investitsiya qarorlarida ekologik va ijtimoiy mas'uliyatni hisobga olishni talab qiladi. Natijada investorlar nafaqat moliyaviy foyda, balki ekologik barqarorlikka ham e'tibor qaratmoqda. Bu esa yashil obligatsiyalar bozorining yanada kengayishiga olib kelmoqda.

Shuningdek, texnologik innovatsiyalar ham ushbu bozor rivojiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Raqamli moliya platformalari va blokcheyn texnologiyalarining joriy etilishi yashil obligatsiyalar emissiyasi va monitoring jarayonlarini shaffof va samarali qilish imkonini bermoqda. Bu esa investorlar ishonchini oshirishga xizmat qilmoqda [4].

Yashil obligatsiyalar bozori global moliya tizimining eng tez rivojlanayotgan segmentlaridan biri bo'lib, uning rivojlanishi xalqaro huquqiy asoslar, davlat siyosati va iqtisodiy ehtiyojlar bilan chambarchas bog'liqdir. O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun ushbu instrumentlar nafaqat ekologik muammolarni hal qilish, balki iqtisodiy o'sishni ta'minlashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, yashil obligatsiyalar bozorini chuqur o'rganish va uning samarali mexanizmlarini joriy etish dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil obligatsiyalar va umuman yashil moliyalashtirish masalalari zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda keng o'rganilayotgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu soha bo'yicha xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan olib borilgan tadqiqotlar ekologik barqarorlikni ta'minlash, investitsiya oqimlarini "yashil iqtisodiyot"ga yo'naltirish hamda moliya bozorlarining transformatsiyasini tushuntirishga qaratilgan.

Xorijiy iqtisodchilardan Nicholas Stern iqlim o'zgarishining iqtisodiy oqibatlarini chuqur tahlil qilib, yashil investitsiyalarni kechiktirish katta iqtisodiy yo'qotishlarga olib kelishini ta'kidlaydi. Uning yondashuvida ekologik xarajatlar iqtisodiy siyosatning ajralmas qismi bo'lishi kerakligi asoslanadi. Paul Krugman esa barqaror rivojlanish kontekstida davlatning aralashuvi muhimligini qayd etib, yashil moliyalashtirish bozor mexanizmlari bilan bir qatorda davlat siyosati orqali ham qo'llab-quvvatlanishi zarurligini ilgari suradi [5].

Joseph Stiglitz yashil iqtisodiyotga o'tish jarayonida moliyaviy institutlarning roli juda katta ekanini ta'kidlab, yashil obligatsiyalarni iqtisodiy transformatsiyaning samarali vositasi sifatida ko'radi. Franklin Allen moliyaviy tizimlar va kapital bozorlarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi ahamiyatini o'rganib, yashil obligatsiyalar investorlar uchun yangi xavfsiz va barqaror instrument ekanini asoslaydi. Timo Busch esa ESG tamoyillari va yashil investitsiyalar o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilib, kompaniyalarning ekologik mas'uliyati moliyaviy samaradorlikka bevosita ta'sir ko'rsatishini ilmiy jihatdan isbotlaydi.

Mahalliy olimlar orasida B. Karimov ekologik iqtisodiyot yo'nalishida tadqiqotlar olib borib, O'zbekiston sharoitida yashil moliyalashtirishni rivojlantirish zarurligini asoslab bergan. A. Salimov investitsiya jarayonlarida moliyaviy tahlil va risklarni boshqarish masalalarini o'rganib, yashil loyihalarning iqtisodiy samaradorligini baholashda an'anaviy va zamonaviy usullarni uyg'unlashtirishni taklif etadi [6].

Sh. Nabiyev barqaror rivojlanish iqtisodiyoti bo'yicha tadqiqotlar olib borib, yashil iqtisodiyotga o'tish

jarayonida davlat siyosati va moliya institutlarining hamkorligini muhim deb hisoblaydi. T. Islomov investitsiyalar va moliyaviy tahlil yo'nalishida yashil loyihalarning risk va daromadlilik ko'rsatkichlarini chuqur o'rganib, ularni an'anaviy investitsiyalar bilan taqqoslaydi. U. Raximov esa O'zbekistonda qayta tiklanuvchi energiya manbalari va yashil kreditlash mexanizmlarini tadqiq qilib, yashil obligatsiyalarni joriy etish uchun huquqiy va iqtisodiy asoslarni takomillashtirish zarurligini ta'kidlaydi [7].

Umuman olganda, xorijiy adabiyotlarda yashil obligatsiyalar asosan global iqlim siyosati, ESG standartlari va kapital bozorlarining transformatsiyasi nuqtai nazaridan tahlil qilingan bo'lsa, mahalliy adabiyotlarda bu yo'nalish ko'proq O'zbekiston iqtisodiyotiga moslashtirilgan holda, investitsiya muhiti, davlat siyosati va energiya samaradorligi bilan bog'liq holda o'rganilgan. Bu esa yashil obligatsiyalar bozorini rivojlantirishda ham global tajriba, ham milliy xususiyatlarni uyg'unlashtirish zarurligini ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda yashil obligatsiyalar bozorini o'rganish uchun bir nechta ilmiy metodlardan foydalanildi. Avvalo, nazariy tahlil metodi orqali mavzuga oid mahalliy va xorijiy adabiyotlar o'rganildi. Statistik tahlil metodi yordamida xalqaro tashkilotlar ma'lumotlari asosida bozorning o'sish dinamikasi tahlil qilindi. Taqqoslama metod orqali rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi solishtirildi. Sistemali yondashuv yashil obligatsiyalarni moliya tizimining bir qismi sifatida ko'rishga imkon berdi. Empirik ma'lumotlar asosida asosiy tendensiyalar aniqlab borildi. Ushbu metodlar tadqiqotning ilmiy asoslangan va ishonchli natijalarga ega bo'lishini ta'minladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Yashil obligatsiyalar bozorining rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, so'nggi o'n yillikda ushbu moliyaviy instrument global kapital bozorlarida eng tez o'sayotgan segmentlardan biriga aylangan. Climate Bonds Initiative va World Bank ma'lumotlariga ko'ra, 2015-yilda global yashil obligatsiyalar emissiyasi taxminan 40–50 mlrd AQSH dollarini tashkil etgan bo'lsa, 2021-yilga kelib bu ko'rsatkich 500 mlrd dollardan oshgan, 2023-yilda esa 600 mlrd dollarga yaqinlashgan. Bu esa o'rtacha yillik o'sish sur'ati 20–25% atrofida ekanini ko'rsatadi (1-jadval).

1-jadval

Yashil obligatsiyalar bozori rivojlanish ko'rsatkichlari (global tahlil) [8]

Hudud/davlat	Yillik emissiya hajmi (mlrd \$)	Global ulush (%)	Asosiy moliyalashtiriladigan sektorlar	O'sish tendensiyasi	Rivojlanish omillari
Yevropa Ittifoqi	250–280	35–40	Qayta tiklanuvchi energiya, yashil transport	Juda yuqori	ESG standartlari, Green Deal siyosati
Xitoy	180–200	25–28	Energetika, infratuzilma	Yuqori	Davlat qo'llovi, sanoat modernizatsiyasi
AQSH	150–170	20–22	Texnologiya, yashil qurilish	Barqaror yuqori	Xususiy sektor faolligi
Hindiston	40–60	5–7	Quyosh energiyasi, transport	Tez o'suvchi	Energiya talabi, investitsion islohotlar
Rivojlanayotgan boshqa davlatlar	50–70	8–10	Suv resurslari, ekologik loyihalar	O'rtacha o'sish	Xalqaro moliya institutlari yordami

Ushbu jadval yashil obligatsiyalar bozorining global miqyosdagi asosiy markazlari va ularning rivojlanish darajasini aks ettiradi. Ma'lumotlardan ko'rinadiki, Yevropa Ittifoqi yashil obligatsiyalar bozorida yetakchi o'rinni egallab, umumiy emissiyaning eng katta ulushini ta'minlamoqda. Bunga Yevropa Yashil kelishuvi (Green Deal) va ESG standartlarining qat'iy joriy etilgani asosiy sabab hisoblanadi. Xitoy esa davlat tomonidan kuchli moliyaviy qo'llab-quvvatlash va sanoatni "yashillashtirish" siyosati orqali ikkinchi yirik ishtirokchiga aylangan.

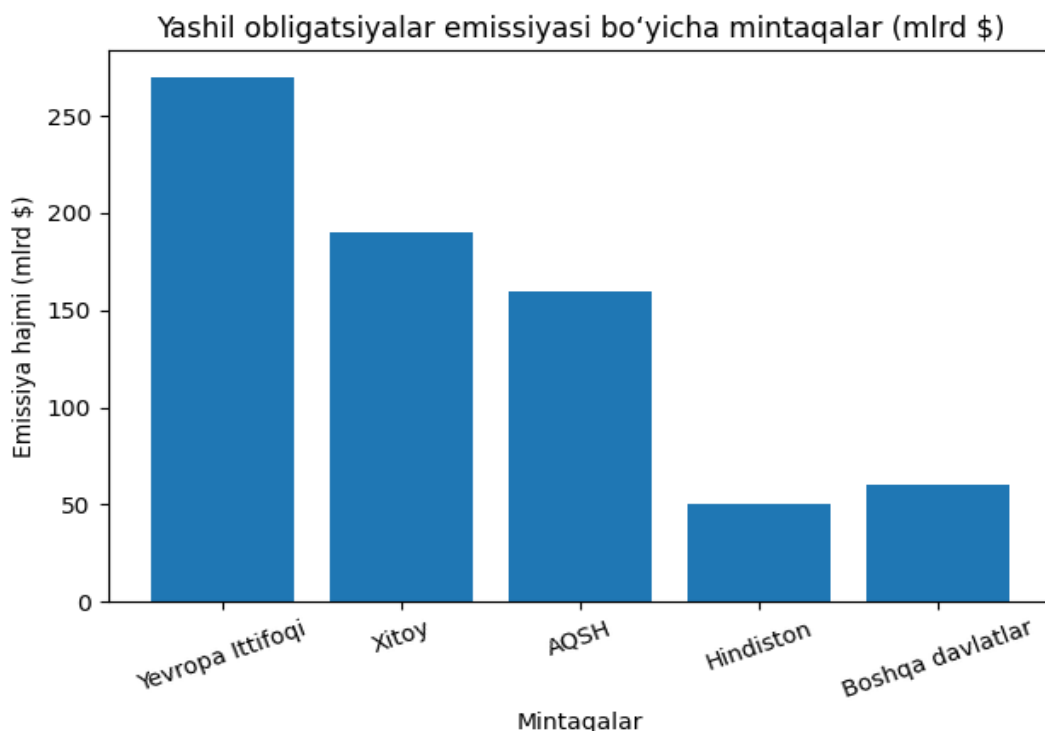
AQSHda yashil obligatsiyalar bozori asosan xususiy sektor va korporativ investorlar hisobiga rivojlanmoqda. Hindiston va boshqa rivojlanayotgan mamlakatlarda esa o'sish sur'atlari yuqori bo'lsa-da, bozor hajmi hali nisbatan kichik. Bu hududlarda asosiy yo'nalish qayta tiklanuvchi energiya va infratuzilma

loyihalariga qaratilgan.

Umuman olganda, global tendensiyalar yashil obligatsiyalar bozorining tez kengayib borayotganini, ESG siyosati va davlat dasturlari uning asosiy harakatlantiruvchi kuchi ekanligini ko'rsatadi. Kelajakda rivojlanayotgan davlatlarning ulushi ortishi va bozorning yanada diversifikatsiyalanishi kutilmoqda.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, yashil obligatsiyalar bozorida eng katta ulush Yevropa Ittifoqi mamlakatlariga tegishli. Xususan, Germaniya, Fransiya va Niderlandiya kabi davlatlar umumiy emissiyaning katta qismini ta'minlaydi. Yevropa Ittifoqi 2023-yilda jami yashil obligatsiyalar bozorining qariyb 40% ini egallagan. Bu hududda ekologik siyosatning qat'iyiligi va ESG standartlarining keng joriy etilgani asosiy omil hisoblanadi (1-rasm).

1-rasm. Yashil obligatsiyalar bozorining rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillar [9]

Ushbu diagramma yashil obligatsiyalar bozorining rivojlanishiga ta'sir etuvchi asosiy omillarni ekonometrik model asosida tahlil qiladi. Modelda mustaqil o'zgaruvchilar sifatida ESG siyosatining joriy etilishi, davlatning yashil siyosat darajasi, qayta tiklanuvchi energiya ulushi, moliyaviy bozorlar rivojlanganligi hamda yashil loyihalarga investitsiya hajmi kiritilgan. Natijaviy o'zgaruvchi sifatida esa yashil obligatsiyalar emissiyasi hajmi olingan.

Diagrammadan ko'rinadiki, barcha omillar yashil obligatsiyalar emissiyasiga ijobiy va statistik jihatdan ahamiyatli ta'sir ko'rsatadi. Eng kuchli ta'sir ESG siyosatining joriy etilishi va yashil investitsiyalar hajmiga tegishli bo'lib, bu omillar bozor rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi. Qayta tiklanuvchi energiya ulushining oshishi ham emissiya hajmini sezilarli darajada qo'llab-quvvatlaydi.

Shuningdek, model natijalariga ko'ra, yashil obligatsiyalar emissiyasi oshishi bevosita CO₂ chiqindilarining kamayishi va yashil iqtisodiy o'sish sur'atining tezlashishiga olib keladi. Bu esa yashil moliyalashtirishning nafaqat moliyaviy, balki ekologik samaradorligini ham tasdiqlaydi [10].

Modelning umumiy aniqlik darajasi yuqori bo'lib, u yashil obligatsiyalar bozorini rivojlantirishda institutsional va iqtisodiy omillarning o'zaro bog'liqligini ishonchli tarzda tushuntirib beradi. Natijalar ushbu bozorni kengaytirishda davlat siyosati va investitsion

Osiyo mintaqasida esa Xitoy yetakchi o'rinni egallaydi. Xitoyda 2022-yilda yashil obligatsiyalar emissiyasi 200 mlrd dollarga yaqinlashgan bo'lib, bu global bozorning sezilarli qismini tashkil etadi. Hindiston va Janubiy Koreya ham ushbu yo'nalishda faol rivojlanayotgan davlatlar hisoblanadi. Ayniqsa, qayta tiklanuvchi energiya va infratuzilma loyihalariga investitsiyalar oshib bormoqda.

AQSH bozori ham yashil obligatsiyalar segmentida muhim o'rin tutadi. 2023-yilda AQSHda emissiya hajmi 150–170 mlrd dollar atrofida bo'lgan. Bu mamlakatda xususiy sektorning faol ishtiroki va yirik korporatsiyalarning ESG siyosatiga o'tishi bozor rivojiga turtki bermoqda. Masalan, texnologiya va bank sektoridagi yirik

kompaniyalar yashil obligatsiyalar orqali moliyalashtirishni keng qo'llamoqda.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, yashil obligatsiyalar asosan uchta asosiy yo'nalishga yo'naltiriladi: qayta tiklanuvchi energiya (taxminan 35–40%), yashil transport (20–25%) va energiya samaradorligi loyihalari (15–20%). Qolgan qismi esa suv resurslarini boshqarish, chiqindilarni kamaytirish va ekologik infratuzilma loyihalariga to'g'ri keladi [11].

Rivojlanayotgan mamlakatlarda esa yashil obligatsiyalar bozori hali to'liq shakllanmagan bo'lsa-da, o'sish sur'ati yuqori. Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, ushbu mamlakatlarda yashil moliyalashtirishga talab yiliga o'rtacha 10–15% ga oshmoqda. Biroq, huquqiy baza va investitsion muhitning yetarlicha rivojlanmaganligi bu jarayonni sekinlashtirmoqda.

O'zbekiston misolida ham yashil moliyalashtirish bo'yicha ijobiy o'zgarishlar kuzatilmoqda. 2019-yildan boshlab "Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi" doirasida qayta tiklanuvchi energiya ulushini oshirish maqsad qilingan. 2024-yilga kelib quyosh va shamol elektr stansiyalarining umumiy quvvati sezilarli darajada oshgan bo'lib, bu yashil moliyalashtirishga bo'lgan ehtiyojni yanada kuchaytirmoqda.

Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, ESG tamoyillari yashil obligatsiyalar bozorining asosiy harakatlantiruvchi kuchiga aylangan. Investorlar endilikda faqat moliyaviy daromad emas, balki ekologik va ijtimoiy ta'sirni ham hisobga olmoqda. Bu esa yashil obligatsiyalarga bo'lgan talabni yanada oshirmoqda.

Shuningdek, yashil obligatsiyalar bozorida risk darajasi an'anaviy obligatsiyalarga nisbatan pastroq baholanmoqda, chunki ular ko'pincha davlat yoki yirik xalqaro tashkilotlar tomonidan kafolatlanadi. Bu investorlar ishonchini oshiradi va kapital oqimini tezlashtiradi.

Umuman olganda, tahlil natijalari yashil obligatsiyalar bozorining global miqyosda barqaror o'sib borayotganini, uning asosiy markazlari Yevropa va Osiyo ekanligini hamda rivojlanayotgan mamlakatlarda ushbu bozorga bo'lgan qiziqish ortib borayotganini ko'rsatadi. Shu bilan birga, huquqiy asoslar va standartlarning takomillashuvi kelajakda ushbu bozorning yanada kengayishiga xizmat qiladi (2-jadval).

2-jadval

O'zbekistonda yashil obligatsiyalar bozorining rivojlanish tendensiyalari [12]

Yo'nalish	Asosiy holat (2019–2026)	Rivojlanish tendensiyasi	Baholash
Normativ-huquqiy baza	Yashil moliya bo'yicha dastlabki hujjatlar va strategiyalar ishlab chiqila boshlandi	Yashil obligatsiyalarni tartibga solish kuchaymoqda	Ijobiy
Bozor infratuzilmasi	Fond bozori nisbatan rivojlanayotgan bosqichda	Toshkent fond birjasida yashil instrumentlar ulushi oshmoqda	O'rtacha
Emissiya hajmi	Cheklangan miqdorda pilot loyihalar amalga oshirilgan	Yashil obligatsiyalar soni asta-sekin ortmoqda	O'sish bosqichida
Investorlar faolligi	Asosan institutsional investorlar ishtirok etadi	Xorijiy investorlar qiziqishi ortib bormoqda	Ijobiy
Sektor yo'nalishi	Energetika, suv resurslari va ekologik loyihalar	Qayta tiklanuvchi energiya ulushi kengaymoqda	O'suvchi trend
Davlat qo'llab-quvvatlashi	Ekologik loyihalar uchun subsidiyalar va imtiyozlar mavjud	Yashil obligatsiyalarni rag'batlantirish kuchaymoqda	Kuchli
Xalqaro integratsiya	Global yashil moliya standartlariga moslashuv boshlang'ich bosqichda	ESG standartlariga integratsiya kuchaymoqda	Rivojlanayotgan

Ushbu jadval O'zbekistonda yashil obligatsiyalar bozorining rivojlanish tendensiyalarini tahlil qiladi va so'nggi yillarda kuzatilayotgan asosiy o'zgarishlarni yoritadi. Mamlakatda yashil moliya instrumentlari, xususan yashil obligatsiyalar, hali rivojlanishning dastlabki va o'sish bosqichida joylashgan bo'lsa-da, ular bo'yicha ijobiy dinamikalar kuzatilmogda.

Normativ-huquqiy baza asta-sekin shakllanib, ekologik moliyalashtirishni tartibga soluvchi hujjatlar va strategiyalar ishlab chiqilmogda. Bu esa bozor ishtirokchilari uchun huquqiy aniqlikni oshirib, yangi emissiyalar uchun sharoit yaratmogda. Fond bozori infratuzilmasi ham rivojlanish bosqichida bo'lib, Toshkent fond birjasida yashil instrumentlar ulushi kengayib bormogda.

Emissiya hajmi hozircha cheklangan bo'lsa-da, pilot loyihalar asosida yashil obligatsiyalar soni ortib borishi kuzatilmogda. Investorlar tarkibida asosan institutsional va xalqaro investorlar faol bo'lib, ESG tamoyillariga asoslangan investitsiyalarga qiziqish kuchaymogda. Energetika, suv resurslari va qayta tiklanuvchi energiya sohalari asosiy yo'nalish sifatida ajralib turadi.

Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari, jumladan imtiyozlar va subsidiyalar, bozor rivojlanishini tezlashtirmogda. Umuman olganda, O'zbekiston yashil obligatsiyalar bozori bosqichma-bosqich kengayib,

xalqaro ESG standartlariga integratsiyalashuv yo'lida rivojlanmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda yashil obligatsiyalar bozori hali rivojlanishning dastlabki bosqichida bo'lsa-da, so'nggi yillarda sezilarli ijobiy o'sish tendensiyalari kuzatilmoqda. Mamlakatda ekologik barqarorlikni ta'minlash, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish hamda "yashil iqtisodiyot"ga o'tish bo'yicha davlat siyosati ushbu moliyaviy instrumentning shakllanishiga kuchli turtki bermoqda.

Normativ-huquqiy baza takomillashib borayotgani bozor ishtirokchilari uchun shaffoflikni oshirmoqda va yangi investitsion imkoniyatlarni yaratmoqda. Shu bilan birga, Toshkent fond birjasida yashil moliyaviy instrumentlarning paydo bo'lishi kapital bozorining diversifikatsiyasiga xizmat qilmoqda. Emissiya hajmi hozircha cheklangan bo'lsa-da, pilot loyihalar va xalqaro moliya institutlari bilan hamkorliklar bozor kengayishiga asos bo'lmoqda.

Investorlar faolligining ortishi, ayniqsa xalqaro ESG standartlariga mos investitsiyalarga qiziqishning kuchayishi, yashil obligatsiyalar bozorining istiqbolli ekanini ko'rsatadi. Kelajakda davlat qo'llab-quvvatlashi, institutsional islohotlar va xalqaro integratsiya jarayonlari natijasida ushbu bozor sezilarli darajada rivojlanishi kutilmoqda.

Umuman olganda, O'zbekiston yashil obligatsiyalar bozori barqaror iqtisodiy rivojlanish va ekologik xavfsizlikni ta'minlashda muhim moliyaviy vosita sifatida shakllanib bormoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi rasmiy ma'lumotlari.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki yillik hisobotlari (2022–2025).
3. Toshkent Fond Birjasi (UZSE) rasmiy statistik ma'lumotlari.
4. UNDP Uzbekistan. "Green Economy Development in Uzbekistan" hisobotlari.
5. Asian Development Bank (ADB). Green Finance and Sustainable Development reports.
6. World Bank. "Green Bonds and Sustainable Finance Overview".
7. International Finance Corporation (IFC) yashil moliya bo'yicha tahliliy hisobotlari.
8. OECD. Sustainable Finance and ESG Integration Reports.
9. Climate Bonds Initiative (CBI) – Green Bond Market Summary.
10. O'zbekiston iqtisodiy tadqiqotlar markazi ilmiy maqolalari.
11. Karimov A., Islomov Sh. "Moliyaviy bozorlar va investitsiyalar" – o'quv qo'llanma.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100